

Openbare financiën

1. Definieer (dit betekent: kort) (5 punten voor 5 begrippen)

- **Activiteitenprogramma:** wordt opgenomen als 6^e cijfer in de codering van de begroting. Bij een activiteitenprogramma worden de ingezette middelen gebruikt om een specifieke doelstelling te bereiken. De tegenhanger hiervan is een bestaansmiddelenprogramma, waarbij de middelen gebruikt worden voor het functioneren van de overheid.

Een activiteitenprogramma heeft betrekking op de inzet van kredieten van specifieke uitgaven om een bepaald doel te bereiken, zoals een permanent uitgeoefende functie van de organisatieafdeling of een gelegenheidsopdracht toevertrouwd aan deze organisatieafdeling.

- **Ad valorem belastingen:** is een belasting van een specifiek percentage op het bedrag.
- **Begroting:** is een akte waarin de toegelaten en verwachte ontvangsten en uitgaven van de overheid in een specifiek jaar zijn opgenomen
- **Bestaansmiddelenprogramma:** is het geheel van de lopende uitgaven voor personeel, werking en uitrusting van de organisatieafdeling. Hieronder vallen bv de personeels- en werkingskredieten.
- **Bestemmingsprincipe in de BTW:** binnen de EU heft de uitvoerder geen BTW, maar vermeldt op zijn factuur het btw-nummer van de EU-invoerder. Deze invoerder moet dan btw aan zijn overheid betalen; fraude wordt bestreden via een geautomatiseerd stelsel van informatie-uitwisseling.
- **Cedulair belastingstelsel:** in een cedulair belastingstelsel worden verschillende inkomens apart belast.
- **Clubgoederen:** zijn goederen die niet rivaal, maar wel uitsluitbaar zijn.
- **COFOG:** Classification of the Functions of Government. Een functionele indeling van de overheid, bestaande uit tien onderdelen (waaronder: milieu, defensie, openbare orde, veiligheid, onderwijs, gezondheid..) waardoor overheden over landen heen met elkaar vergeleken kunnen worden.
- **Congestie:** komt voor bij niet-rivale goederen. Wanneer meerdere mensen van eenzelfde goed tegelijk gebruik maken, kan dit tot congestie leiden. Een voorbeeld is file bij het gebruik van een snelweg. Congestie is ophoping of verstopping in een netwerk.
- **Crowding out:** wanneer publieke investeringen/goederen/uitgaven in de plaats komen van private, spreken we over crowding-out.
- **Decumul:** Decumul is een belastingstelsel waarbij het inkomen van de minstverdienende partner apart belast wordt.
- **Draagkrachtbeginsel:** volgens het draagkrachtbeginsel moet iedereen voor publieke goederen betalen in functie van zijn/haar persoonlijke capaciteit. Meer welvarende mensen moeten bijgevolg meer betalen, er is ruimte voor herverdeling.
- **Earmarking van belastinggelden:** bij het 'oormerken' van belastinggeld wordt dit geld voorbestemd voor een specifiek doel. Dit gaat echter tegen het universaliteitsprincipe van belastingen in.

- **Economische begroting**: zijn de macro-economische vooruitzichten opgesteld door het Federaal Planbureau en voorgelegd aan de regering door INR (Instituut voor Nationale Rekeningen).
- Financiewet: stelt de overheid in staat om belastingen te heffen en te innen in de periode dat de begroting voor dat jaar nog niet goedgekeurd werd.
- Fiscal drag: is wanneer de belastingopbrengst sneller stijgt dan de groei van de economie. (= De stimulerende verhoging van de fiscale druk.)
- Fiscale ruling: wanneer een entiteit afspraken maakt met de belastingdienst rond toekomstige fiscale behandeling.
- **Gedeelde belastingen**: Een deel van de opbrengst van de personenbelasting en btw wordt door de federale overheid herverdeeld over de Gemeenschappen. Deze worden gedeelde belastingen genoemd. Gedeelde belastingen maken deel uit van de afgestane belastingen (= voorafnemingen) waarbij de federale overheid normeert en een gedeelte van de geïnde belastingen af staat aan andere overheden.
- Gesplitste kredieten: zijn vastleggings- en vereffeningskredieten. Hoewel eenjarigheid een principe is van de begroting, wordt er toch met gesplitste kredieten gewerkt. Vastleggingskredieten bepalen voor welke bedragen de overheid zich engageert dat jaar, vereffeningskredieten zijn de bedragen die effectief betaald worden dat jaar. Op het einde moeten deze natuurlijk gelijk zijn aan elkaar.
- **Gewone overdracht** in de post 'gewone uitgaven' van de gemeentebegroting: geeft de overdrachtuitgaven weer die bestemd zijn voor verschillende gemeentelijke of intercommunale instellingen (zoals het OCMW)
- Globale collectieve goederen: zijn collectieve goederen die in functie staan van heel de wereld. Een voorbeeld is medicatie tegen Ebola, of de ontwikkeling van satellieten.
- Horizontale rechtvaardigheid: impliceert dat iedereen op hetzelfde niveau, met hetzelfde inkomen, hetzelfde betaalt.
- **KUL-norm**: de KUL-norm legt, op basis van objectieve criteria, (verstedelijkingsgraad, socio-economische typologie, en dergelijke) de ideale politiecapaciteit vast voor een bepaalde politiezone. Op basis hiervan wordt de federale dotatie berekend en wordt bepaald hoeveel middelen een politiezone ter beschikking krijgt.
- Lump sum belasting: is een hoofdelijke belasting, eenzelfde belasting per persoon. Dit is de meest efficiënte belasting, omdat relatieve prijzen er niet door aangepast worden en de belasting zo niet interfereert met de markt. Dit druist echter tegen het 'equity'-principe in.
- Maximin-principe: het maximin-principe van Rawls stelt dat mensen handelen vanuit een sluier van onwetendheid over de toekomst. Omdat niemand weet of ze later zelf rijk of arm zullen zijn, streven de mensen naar een maximalisatie van het nut van de minstbesteden.
- **Nationale solidariteitstussenkomst**: is een vereveningsmechanisme om de verschillen in fiscale capaciteiten tussen gewesten af te vlakken.
- Netto actuele waarde: is de verdisconteerde waarde. $(\text{Som } (B_t - K_t) / (1+i)^n)$

- Notionele intrestaftrek: is een percentage van het eigen vermogen dat men van de belasting op winst in een vennootschap mag aftrekken.
- **Oorsprongsprincipe in de BTW**: voor niet-btw-plichtigen, vooral particulieren, geldt in de EU het oorsprongsprincipe. BTW wordt betaald in het land waar het goed wordt gekocht.
- **Ordannateur**: doet de juridische vastlegging van uitgaven van de Staat en geeft het bevel aan de Rekenplichtige tot betaling.
- Paretocriterium: stelt dat als er een handeling gedaan kan worden zodat de welvaart van een individu erop vooruitgaat, zonder dat de welvaart voor iemand anders erop achteruit gaat, de globale welvaart toeneemt.
- **Perequatie** van de kadastrale inkomens: de herziening van het kadastrale inkomen (= in principe de jaarlijkse nettohuurwaarde van een onroerend goed). Deze werd voor het laatst herzien (= perequatie) in 1980. Door het uitblijven van de vooropgestelde vijfjaarlijkse perequatie wordt het kadastraal inkomen vanaf 1990 jaarlijks geïndexeerd.
- Pigovian tax: de Pigouvianse belasting is een klassieke manier om externaliteiten te internaliseren. Er wordt een belasting geheven die exact even groot is als het verschil tussen de marginale sociale en de marginale private kosten.
- Primary dealers: de primaire dealers zijn de enigen die op OLO's kunnen intekenen. Het korps van Primary Dealers in schatkistwaarden werd opgericht met de bedoeling het plaatsen van OLO's te bevorderen, het verzekeren van hun liquiditeit op de secundaire markt en het promoten van de effecten van de Belgische staatsschuld.
- Profijtbeginsel: stelt dat mensen voor publieke goederen moeten betalen in de mate dat ze hier gebruik van maken.
- Revealed preference: de revealed preference approach gaat aan de hand van gereveleerde verschillen in marktprijzen de impliciete prijs van iets na. Een voorbeeld is het verschil in prijs tussen 2 vrijwel identieke huizen, waarvan het ene in een luid gebied staat en het ander in een stil. Dit verschil weerspiegelt de impliciete marktprijs voor stilte.
- Rivaliteit: wanneer de consumptie van een goed door een partij de consumptie door een andere partij onmogelijk maakt, is het goed rivaal.
- **Samengevoegde belastingen**: De Gewesten mogen opcentiemen en afcentiemen heffen op de personenbelasting, evenals belastingsvermeerderingen of -verminderingen voor zover deze verband houden met hun bevoegdheden. De personenbelasting wordt daarom ook een samengevoegde belasting genoemd. Samengevoegde belastingen maken deel uit van de afgestane belastingen (= voorafnemingen) waarbij de federale overheid normeert en een gedeelte van de geïnde belastingen af staat aan andere overheden.
- Specifieke belasting: is een belasting van een bepaald bedrag per verkochte eenheid van een product.
- Splitting: is een belastingstelsel waarbij een deel van het inkomen van de kostwinner wordt toegekend aan de partner die geen arbeidsinkomen heeft en dit apart belast wordt.
- **Tariff jumping**: is het nastreven van het meest gunstige tarief en komt vaak voor bij bedrijven die veranderen van locatie om zo handelstarieven te omzeilen.

- Tax smoothing: is de intertemporele benadering van de optimale belastingvoet, die zo stabiel mogelijk is en gemiddeld tarief = $(\text{actuariële waarde van de totale toekomstige primaire uitgaven} + \text{uitstaande schuld}) / (\text{actuariële waarde toekomstig inkomen})$
- Uitsluitbaarheid: wanneer iemand de toegang tot een goed ontzegd kan worden, is het goed uitsluitbaar.
- Universaliteit als begrotingsprincipe: stelt dat er geen specifieke bestemming tov belastinggeld mag staan. Een grote uitzondering hierop zijn de werkgevers- en werknemersbijdragen die gebruikt worden voor de Sociale Zekerheid.
- Verticale rechtvaardigheid: impliceert dat rijkere mensen meer moeten betalen.
- Voorlopige twaalfden: stellen de federale overheid in staat om uitgaven te doen indien de begroting niet op tijd goedgekeurd werd. Dit geldt echter maximum voor 4 maanden en er mogen hier geen nieuwe uitgaven mee gedaan worden.
- Warm Glow: staat tegenover free-ridersgedrag, is het emotionele beloning die je ontvangt wanneer je iets geeft aan anderen. Wanneer mensen bijvoorbeeld betalen om een bank in het park te zetten om zo andere mensen te laten meegenieten van deze voorziening, spreken we van warm glow.
- Weakest link: je bent maar zo sterk als je zwakste schakel. Dit kan optreden bij globale collectieve goederen. Een voorbeeld is het migratiebeleid in de EU.
- Zilverfonds: Na toetreding tot de EMU was onze begroting tijdelijk in evenwicht. De hierdoor uitgespaarde rentelasten zouden gebruikt worden om voor de vergrijzing te betalen. Dit potje is echter op.

Het Zilverfonds was een Belgisch federaal overheidsfonds dat was opgericht om een financiële buffer aan te leggen om de meerkosten van de vergrijzing van de bevolking te helpen dragen.

Retributie: Een retributie is een gedwongen betaling aan de overheid voor een verleende dienst.

1. Leg uit in welke omstandigheden het Coase-theorema een oplossing kan zijn voor marktfalen en wanneer niet.

In de afwezigheid van transactiekosten en bij duidelijke afbakening van eigendomsrechten, kunnen aanvullende transacties à la Coase een oplossing bieden voor marktfalen. In dit geval zullen betrokken partijen immers met elkaar onderhandelen, wat tot een economisch efficiënte oplossing leidt. Indien er wel transactiekosten zijn, dient het eigendomsrecht volgens Coase te liggen bij de partij die dit eigendomsrecht het meest waardeert. Zo hoeft er geen ruil met transactiekosten plaats te vinden.

Bij onduidelijkheden en hoge transactiekosten, wanneer het eigendomsrecht bij de partij ligt die dit het minst waardeert, kunnen aanvullende transacties het marktfalen niet oplossen. In dit geval is er volgens Coase een rol voor de overheid weggelegd.

2. Leg grafisch het decentralisatiethorema van Oates uit.

Grafiek: Vraag A, Vraag B, Vraag A+B -> zowel voor A als B welvaartsverlies. Door decentralisatie worden collectieve goederen voorzien die dichter aansluiten bij de individuele preferenties.

Maar: stel dat door schaaleffecten de MK dalen -> kan zijn dat het welvaartsverlies voor A (door een teveel aan publieke goederen) meer dan gecompenseerd wordt door de welvaartswinst, omdat deze goederen tegen een lagere kost voorzien kunnen worden.

3. Welke relatie kan worden gelegd tussen belastinguitvoer en Spill-overeffecten van collectieve voorzieningen?

Belastinguitvoer: wanneer belastingen gehoffen worden op derden, niet inzittenden, en hiermee publieke goederen worden gefinancierd. Dit kan tot fiscale illusie leiden, een onderschatting van de werkelijke kostprijs van publieke goederen, waardoor er meer publieke goederen worden aangeboden dan optimaal.

Spill-over effecten zorgen dat ook niet-inwonenden meegenieten van de collectieve voorzieningen. Deze twee fenomenen kunnen elkaar bijgevolg compenseren. Zo kan de overheid tekorten subsidiëren en overschotten wegbelasten.

4. Welk soort dotatie is de toelage die van een gemeente uit het Gemeentefonds krijgt?

Algemeen, non-matching, closed-ended

5. Leg grafisch uit hoe een regering de Philipscurve zou kunnen gebruiken voor electorale doeleinden en wat het gevolg daarvan is?

Grafiekje maken, inflatie op y-as, werkloosheid op x-as. Een verticale LT-Philips en 2 KT-Philipscurves met een negatieve helling.

In de aanloop naar de verkiezingen toe, kan een regering de neiging hebben om te proberen de werkloosheid naar omlaag te brengen door verrassingsinflatie te creëren (volgens de KT-Philips curve). Zo laten ze een positieve indruk na net voor de verkiezingen en hopen ze vervolgens herverkozen te worden. Is dit eenmaal gebeurd, dan zullen individuen met adaptieve verwachtingen zullen hier echter op anticiperen bij de volgende verkiezingen, waardoor de KT-Philipscurve omhoog schuift. Met hetzelfde inflatiepercentage bereiken politici vervolgens geen verlaging van de werkloosheid, hier is er nog meer inflatie voor nodig. Dit resulteert in een opwaartse trend van inflatie, zonder dat dit iets verandert aan het natuurlijke werkloosheidspijl of de LT-Philipscurve.

6. Uit welke delen bestaat de federale begroting?

- Algemene toelichting: louter informatief document, wel het belangrijkste beleidsdocument. Bevat informatie over sociale, economische, internationale, financiële en politieke invloeden met betrekking tot de begroting. De algemene toelichting bestaat minstens uit 5 delen:

- De ontleding en synthese van de begrotingen
- Een economisch verslag
- Een financieel verslag
- Een meerjarenraming
- Een zilvernota

- Middelenbegroting: bevat de voorziene ontvangsten van de Staat. De Kamer van Volksvertegenwoordigers dient hierover te stemmen, uiterlijk op 31 december het voorafgaande jaar. Het is een machtigingsdocument (invordering van de belastingen, leningen aangaan), beleidsdocument (overzicht van gestelde beleidsmaatregelen) en beheerstechnisch document (algemene werking van de Staat).

- Algemene uitgavenbegroting: voorziet en verleent machtiging voor de uitgaven, per programma van het federale bestuur. Deze uitgavenbegroting is een programmabegroting. De kredieten omvatten de begrotingsmiddelen voor bestaans- en activiteitenprogramma's.

7. Geef en commentarieer de stadia die moeten doorlopen worden om de federale belastingen te kunnen innen.

- Wettelijke titel: wettelijke machtiging in MB (middelenbegroting) om belasting te innen
- Zetting: Belastingplichtige aanduiden en vaststelling belastbare materie
- Heffing: bepaling van verschuldigde bedrag
- Invordering: van het verschuldigde bedrag via Rekenplichtige der Ontvangsten, voor rekening van de FOD Financiën

8. Vergelijk het Rekenhof en de Inspectie van Financiën uit het oogpunt van de controle op de openbare financiën.

Het Rekenhof voert externe controle uit op de openbare financiën en brengt verslag uit aan het Parlement. Het Rekenhof is de emanatie van de wetgevende macht. Ze zijn het controleorgaan van het parlement op de regering met betrekking tot openbare financiën. Ze hebben jurisdictionele bevoegdheid met betrekking tot rekenplichtigen. Een informatieve opdracht van het Rekenhof is het opstellen van het 'Blunderboek'.

De Inspectie van Financiën is een interne dienst onder het gezag van de Minister van Begroting. Deze dienst is in alle FOD's aanwezig en controleert de regelmatigheid, wettelijkheid en opportuniteit van de openbare financiën.

9. Wat wordt er verstaan onder de Nationale solidariteitstussenkomst?

Dit is een vereveningsmechanisme om de verschillen in fiscale capaciteiten tussen gewesten af te vlakken. Voor Gewest waarvan de gemiddelde opbrengst van de personenbelasting per inwoner lager ligt dan de gemiddelde opbrengst van de personenbelasting per inwoner voor het Rijk. (In praktijk: Waals + Brussel)

10. Leg de belastingprogressiviteit uit aan de hand van het elasticiteitsbegrip.

$\text{elasticiteit} = (\Delta T/T) / (\Delta B/B)$

$mt = \Delta T / \Delta B$

$t = T/B$

$mt/t < 1 \rightarrow$ regressief

$> 1 \rightarrow$ progressief

$= 1 \rightarrow$ proportioneel

11. Waardoor kunnen verschillen tussen de nominale en de effectieve belasting druk worden verklaard?

Aftrekposten, afwenteling, fraude

12. Wat wordt bedoeld met neutraliteit in de belastingheffing.

Neutraliteit betekent dat de belasting zo min mogelijk impact mag hebben op het gedrag van economische actoren. Dit impliceert een 'lump sum' belasting, een hoofdelijke belasting. Dit conflicteert echter met het rechtvaardigheidsprincipe en is politiek moeilijk haalbaar.

13. Vergelijk profijt- en draagkrachtbeginsel.

Zie eerder

14. Bespreek de voor- en nadelen van een globale belasting op de consumptie.

Voordelen:

- meer gespreid over levensloop (cf tax smoothing)
- spaargeld wordt niet langer dubbel belast
- aanmoediging van investeringen omdat dit een belasting is op verbruik van vermogen
- verbruik is een klaarder begrip dan inkomen
- aanpassing van aanslagvoeten kan een instrument van de conjunctuurpolitiek zijn

Nadelen:

- Vereist voldoende informatie over sparen
- Nood aan een aparte belasting voor erfenissen
- Kleinere belastingbasis, dus hogere tarieven nodig
- Meer sparen -> spaarparadox?
- Politiek draagvlak?

15. Bespreek grafisch de theorie van de absolute/relatieve/marginale offergelijkheid bij de toepassing van het draagkrachtbeginsel in de taxatie.

Absolute offergelijkheid: de absolute hoeveelheid nut die verloren gaat door de belasting moet voor alle individuen dezelfde zijn. Omwille van dalend MN van inkomen, impliceert dit een lagere belasting voor armere mensen en een hogere voor rijke mensen.

Relatieve offergelijkheid: $\text{nutsdaling van } x / \text{oorspronkelijk nut van } x = \text{nutsdaling van } y / \text{oorspronkelijk nut van } y$

Marginale offergelijkheid: het nutsniveau moet volledig gelijk gebracht worden. Dit brengt de inkomens na belasting op hetzelfde niveau.

Grafisch: twee panelen (arm – rijk), beginpunt aanduiden

Bij arm (van links naar rechts): marginaal – relatief – absoluut

Bij rijk: absoluut – relatief – marginaal

16. Toon grafisch aan dat, in de vrije concurrentie, een specifieke belasting op het aanbod hetzelfde afwentelingseffect heeft als een identieke belasting op de vraag.

Grafiekje maken he

Belasting op aanbod -> aanbod naar boven

Belasting op vraag -> vraag naar onder

Driehoekje van DWL, afwenteling aanduiden

17. Vergelijk lump sum, directe en indirecte belastingen vanuit het oogpunt van de overlast die ze veroorzaken.

Lump-sum: minste overlast. De hoofdelijke belasting verandert de relatieve prijzen niet.

Directe belastingen: zijn moeilijk afwentelbaar. Enkel zeer geëerde werknemers of bv zelfstandigen kunnen deze afwentelen.

Indirecte belastingen: makkelijker afwentelbaar, meer overlast.

18. Bereken de overlast bij een volledig elastisch aanbod.

Bij een volledig elastisch aanbod (horizontaal), draagt deze productiefactor geen overlast. Alle overlast zal afgewendeld worden op de vraag.

19. Het aanbod is volledig elastisch. De prijselasticiteit van de vraag is -1.2, de omzet bedraagt 500 mln euro. Er wordt een belasting van 30% op het aanbod ingevoerd. Hoeveel bedraagt de overlast van deze belasting?

$$\frac{1}{2} * \eta * q * p * t^2$$

$$= \frac{1}{2} * (-1.2) * 500 * 0.09 = -11.25$$

20. Bespreek afwenteling in het geval van vennootschapsbelasting.

Op KT is een vennootschapsbelasting weinig afwentelbaar. Winstmaximalisatie blijft hetzelfde, $MO = MK$, dit niveau wordt niet veranderd door de vennootschapsbelasting. Winstmaximalisatie is onafhankelijk van t .

Op LT vermindert dergelijke belasting de netto-rendabiliteit van ondernemingen. Dit kan ertoe leiden dat ondernemingen bv veranderen van organisatievorm of substitutie doorvoeren met andere beleggingen in binnen en/of buitenland. Ondernemingen kunnen deze belasting ook proberen door te rekenen aan hun leveranciers of klanten. Een gedeeltelijke afwenteling op arbeid (minder tewerkstelling, lagere lonen) en consumptie (door hogere prijzen). In een perfect concurrentiële markt leidt dit echter tot moeilijkheden.

21. Wie draag een vermogensbelasting op immobiel goed? Leg uit.

De eigenaar van het immobiel goed op het moment dat de belasting ingesteld wordt. Aangezien de huidige waarde van een goed, de som is van de verdisconteerde waarden van het goed in de toekomst, zal de huidige waarde van het goed dalen aangezien de belasting als extra kost wordt doorgerekend. Indien er voldoende substituten zijn voor het immobiel goed, kan de eigenaar van het goed op het moment dat de belasting ingesteld wordt, dit dan ook niet doorrekenen aan een potentiële koper.

22. Hoe kunnen de belangrijkste determinanten van belastingontduiking in één formule worden gevat?

$$P * (T + FB) < (1 - p) * T \Rightarrow \text{belastingontduiking}$$

P = pakkkans

T = ontdoken belasting

FB = fiscale boete

23. De primaire uitgaven t0 bedragen 78, de rentelasten op de overheidsschuld 9 en de ontvangsten bedragen 82 en er vervallen schulden voor 6. Bereken het netto en het bruto te financieren saldo en leg hun betekenis uit.

Netto te financieren saldo = bedrag waarmee de overheidsschuld groeit dat jaar ($78+9-82 = 5$)

Bruto te financieren saldo = totaalbedrag waarvoor de overheid leningen moet afsluiten dat jaar.
($5+6 = 11$)

24. Vergelijk het netto begrotingssaldo met het financieringssaldo.

Begrotingssaldo, gaat over entiteit I van de gezamenlijke overheid (federaal + sociale zekerheid): is een raming, som van saldi van verrichtingen uit algemene uitgavenbegroting en rijksmiddelenbegroting. -> Primair begrotingssaldo + rentelasten = begrotingssaldo -> begrotingssaldo + schatkistverrichtingen – kapitaalparticipaties + overgang naar kasbasis = netto te financieren schuld

Vorderingssaldo = financieringsbehoefte, slaat op entiteit I + II van de gezamenlijke overheid (federaal, sociale zekerheid + gemeenschappen en gewesten, lokale besturen). De overheid is een economische sector naast gezinnen, bedrijven en buitenland. Elke sector heeft een spaarsaldo en saldo's compenseren elkaar. Wanneer het financieringssaldo < 0 neemt de schuld toe. Primair begrotingssaldo + rentelasten + ESR overgangscorrecties = vorderingssaldo.

25. Leg uit wat bedoeld wordt met het saldo van de schatkistverrichtingen.

Schatkistverrichtingen behelzen de derdengelden die de Schatkist beheert. Een negatief saldo van de schatkistverrichtingen betekent dat de Schatkist middelen bezit die nog overgemaakt moeten worden aan andere bestuursniveaus.

26. De particulieren en de bedrijven hebben in een bepaalde periode een spaaroverschot van 8% van het bbp. Er is in dezelfde periode een toename van de schulden tov het buitenland met 11% van het bbp. Wat leid je daaruit af met betrekking tot het financieringssaldo van de gezamenlijke overheid?

Het financieringssaldo zal kleiner zijn dan 0, wat betekent dat de schuld toeneemt. Immers, de overheid is een economische sector naast gezinnen, bedrijven en buitenland. Elke sector heeft een spaarsaldo en deze saldo's compenseren elkaar. In dit geval: $+8\% - 11\% \rightarrow -3\%$.

27. Beschrijf in grote lijnen het mechanisme van de OLO's.

Obligation Linéaire/ Lineaire Obligatie

OLO's zijn gedematerialiseerd en in euro. Ze worden uitgegeven in lijnen. Elke lijn bestaat uit een aantal schijven (= tranches) met eenzelfde vervaldag en coupon. Via aanbesteding op basis van prijs of via syndicatie kan hierop ingetkend worden door Primary Dealers. Zij tekenen in in schijven van een miljoen en voor minstens 10 miljoen euro. De tendertechniek is Amerikaans, er wordt geboden op de prijs en alle intekeningen voor een prijs hoger dan de minimumprijs (= stopprijs) worden geaccepteerd aan de prijs die geboden werd. Bij de offerte moet het nominaal bedrag, het bedrag van elke offerte, aangegeven worden, samen met de voorgestelde prijs per offerte.

28. Leg uit hoe de aanhangers van het intergenerationeel model denken over schuldfinanciering. Tot welk inzicht leidt het toepassen van het equivalentietheorema van Ricardo-Barro op dit model?

Het intergenerationeel model gaat uit van individuele intergenerationele transfers, waardoor schuldfinanciering geen probleem hoeft te vormen. Individuen zullen immers anticiperen. Hoger aanbod aan publieke goederen zal in het vervolg immers leiden tot een belastingverhoging, waardoor individuen nu geld aan de kant zullen zetten om hiermee toekomstige hogere belastingen te betalen.

Het equivalentietheorema stelt ook dat er geen verschil is tussen belasting of schuld.

29. Tot welke houding ten aanzien van schuldfinanciering leiden efficiëntieoverwegingen omtrent de excess burden van belastingen?

Uit efficiëntieoverwegingen wordt schuldfinanciering beter beschouwd, omdat dit tot meerdere toekomstige kleine belastingen leidt. -> vanuit formule van DWL veroorzaakt dit een kleinere overlast dan 1 grote belasting nu.

30. Welke houding raadt James Buchanan aan ten aanzien van ingrepen in de schuld?

Buchanan is voor ingrepen in schuld wanneer deze schuld gebruikt wordt voor vooral consumptieve uitgaven. In dit geval betaalt de toekomstige generatie enkel, zonder van de schuld te profiteren. Een schuldgreep leidt dan tot een verlegging van de last van de toekomstige generatie naar de huidige generatie die van de schuld profiteert,

Bij investeringsuitgaven is een schuldgreep moeilijker te verantwoorden, omdat de toekomstige generatie zowel profiteert van en meebetaalt aan de schuld.

31. Leg uit hoe volgens Baumol de groei in de overheidsuitgaven te verklaren valt.

Private sector -> productieve groei

Publieke sector -> geen productieve groei

De lonen van beide sectoren zijn echter gekoppeld, waardoor de kost per eenheid publiek goed toeneemt tov de kost per eenheid privaat goed. Dit verklaart dus de onevenwichtige groei van de publieke vs private sector.

Formeel:

$$Y1t = a \cdot L1t$$

$$Y2t = b \cdot L2t$$

$$Wt = W \cdot e^{rt}$$

$$> C1 = W1 \cdot L1t / Y1t = W \cdot e^{rt} \cdot L1t / a \cdot L1t = W \cdot e^{rt} / a$$

$$C2 = W2 \cdot L2t / Y2t = W \cdot e^{rt} \cdot L2t / b \cdot L2t = W / b$$

32. Wat zeggen Wagner, resp. Peacock & Wiseman over de groei van de overheidsuitgaven?

Wagner: de groei van de economie leidt tot meer cont(r)acten en conflicten. Bijgevolg is er een grotere rol voor de overheid weggelegd om de groei verder te bevorderen. In een welvarendere economie is er ook meer aandacht voor welzijn en herverdeling. Ten derde is er een complementariteit tussen private en collectieve goederen. Een groei van private behoeften leidt tot grotere publieke behoeften (bv infrastructuur). Bijgevolg zijn er ook behoeften die enkel via natuurlijke monopolies voldaan kunnen worden -> belang van overheidscontrole.

Peacock & Wiseman: plateautheorie. Een tijdlang is er een stabiel niveau van overheidsuitgave. Dan breekt de crisistijd aan, waarin overheidsuitgaven toenemen en in de plaats komen van private uitgaven (= displacement). Wanneer de crisis is weggeëbd, blijft de verhoogde vraag naar publieke goederen echter en worden de crisisuitgaven uitgaven vervangen door andere publieke uitgaven (= inspection effect).

33. Wat zijn schaduw prijzen en welke functie hebben ze?

Schaduw prijzen zijn rekenprijzen en worden bij een Sociale Kosten- Batenanalyse gebruikt. Schaduw prijzen kunnen afgeleid worden uit 1) imperfecte marktprijzen, 2) revealed preferences (kijken naar verschillende prijzen op de markt), 3) stated preferences (aan de hand van enquêtes, interviews).

34. Waarom hoeft de sociale discontovoet niet dezelfde te zijn als de private discontovoet?

De preferenties van de maatschappij zijn mogelijk niet dezelfde als de individuele preferenties. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat de maatschappij meer belang hecht aan toekomstige baten/kosten (bv milieu), terwijl het individu meer op het nu gericht is.

35. Waarin verschilt een private kosten-batenanalyse fundamenteel van een sociale kosten-batenanalyse?

Een sociale kosten-batenanalyse maakt de afweging van kosten en baten van een project. Wanneer dit vanuit de overheid gebeurt, heeft dit betrekking op meerdere personen en vergt dit bijgevolg een interpersoonlijke nutsvergelijking.

Een private kosten-batenanalyse is slechts in hoofde van één persoon/bedrijf.

36. Vergelijk de ideeën van Bismarck en Beveridge tav sociale zekerheid.

Bismarck: gaat uit van een systeem van werknemers- en werkgeversbijdragen. Door bij te dragen, kan je een verzekering aangaan tegen beroepsrisico's, ouderdom en ziekte. Je kan iets uit het potje halen, evenredig met wat je er zelf in gestoken hebt.

Beveridge: volksverzekering. Iedereen hetzelfde pensioen, veel herverdelender. Een systeem gebaseerd op solidariteit. Los van gederfde inkomen of beroepscategorie. Een minimumuitkering voor slachtoffers van risico, gefinancierd uit staatsmiddelen.

37. Welke typologieën onderscheidt Esping-Andersen tav de welvaartsstaat?

De liberale welvaartsstaat, de sociaaldemocratische welvaartsstaat en de conservatieve welvaartsstaat

38. Waar kan de post schuld worden terug gevonden in de gemeentelijke begroting en wat is dan de betekenis ervan?

Kosten uit schulden betreffen de terugbetaling van de leningen (kapitaal + interesten) die werden afgesloten om de buitengewone uitgaven te dekken.

39. Bespreek de vergrijzingsproblematiek in het kader van de openbare financiën.

De vergrijzing zou in de toekomst een zware last kunnen betekenen voor onze openbare financiën. Momenteel zijn gezondheidszorg en pensioenen al twee van de grootste uitgaven van onze federale overheid. Bij een verder verouderende bevolking en een daling van het aantal werkenden, leidt ons pay-as-you-go systeem van pensioenen dan ook tot een probleem.

Echter, wanneer we naar de evolutie van de prognoses van de afgelopen jaren kijken, zien we dat deze steeds positiever worden. Bovendien zijn er een aantal compenserende tendensen, zoals minder werkloosheidsuitkeringen en lagere kinderbijslag. Wellicht is de vergrijzingsproblematiek niet zo onoverkomelijk als soms uitgeschenen wordt.

40. Welke rol speelt de ontvanger in de gemeentelijke financiën?

De gemeenteontvanger is als enige en op eigen verantwoordelijkheid belast met de inning van de gemeenteontvangsten en de betaling van de uitgaven. De taken van de gemeenteontvanger bestaan uit boekhouding, betalingen, controle, verantwoordelijk voor het kasgeld, beheerder van financiën, beheerder van schuld en financieel adviseur.

41. Definieer Matching en non-matching aan de hand van een grafiek.

Zie extra **blaadjes**

42. Bespreek de niet-uitsluitbaarheid aan de hand van vraagcurven.

Uitsluitbare goederen = sommatie van hoeveelheden voor eenzelfde prijs

Niet-uitsluitbare goederen = sommatie van prijzen voor eenzelfde hoeveelheid

43. Bespreek het aanbod van arbeid aan de hand van indifferentiecurven.

Zie blaadje voor grafiek

Het aanbod van arbeid wordt bepaald aan de hand van een afweging tussen nut uit het inkomen verworven door arbeid en nut voortvloeiend uit vrije tijd. Indien er bv een inkomensbelasting wordt ingevoerd, verschuift de budgetrechte evenwijdig naar onder. Dan spelen er twee effecten een rol: het inkomenseffect (wat leidt tot meer arbeid om voor de inkomensdaling door de belasting te compenseren) en het substitutie-effect (wat tot minder arbeidsaanbod leidt, omdat vrije tijd relatief goedkoper wordt). Wanneer het IE primeert, zal het raakpunt van de nieuwe budgetrechte en de bijhorende indifferentiecurve links van het oorspronkelijke punt liggen. Wanneer het SE primeert, rechts.

44. Bespreek het Fly-papereffect.

Het Fly-papereffect gaat over 'the money sticks where it hits'. In theorie zou een individu immers indifferent moeten staan tegenover een non-matching dotatie als tegenover minder belastingen (bv omdat overheid minder personeel aanneemt). Dit leidt allebei immers tot een evenwijdige verschuiving van de budgetrechte naar boven. We zien echter dat dotaties toch meer gebruikt worden om publieke goederen te financieren, terwijl belastingvermindering de private goederen meer ondersteunt.

45. Bespreek de consumptie en inkomensbelasting in het draagkrachtprincipe.

Draagkrachtprincipe: iedereen betaalt in functie van zijn/haar fiscale capaciteit. Dit principe wordt nageleefd bij een proportionele of progressieve belasting op inkomen. Bij een consumptiebelasting als BTW en een verkoopsbelasting, is dit echter niet het geval. Zo is een BTW percentage van 21% zwaarder voor iemand met een laag inkomen dan voor iemand met een hoog inkomen. Een gewone belasting op consumptie, zoals BTW of een verkoopsbelasting, is onpersoonlijk en laat geen ruimte voor progressie. Bij een globale belasting op consumptie, een persoonlijke belasting met naast de aangifte over het inkomen, ook info over het sparen, laat echter wel progressie toe en kan ondersteund worden door het draagkrachtprincipe.

46. Vergelijk samengevoegde en gedeelde belasting.

Samengevoegde en gedeelde belastingen maken deel uit van de afgestane belastingen (= voorafnemingen) waarbij de federale overheid normeert en een gedeelte van de geïnde belastingen af staat aan andere overheden.

Gedeelde belasting -> gemeenschappen. Een deel van de opbrengst van de personenbelasting en btw wordt door de federale overheid herverdeeld over de Gemeenschappen. Deze worden gedeelde belastingen genoemd.

Samengevoegde -> gewesten. De Gewesten mogen opcentiemen en afcentiemen heffen op de personenbelasting, evenals belastingsvermeerderingen of -verminderingen voor zover deze verband houden met hun bevoegdheden. De personenbelasting wordt daarom ook een samengevoegde belasting genoemd.

47. Toon de afwentelingseffecten van werkgevers- en werknemersbijdragen op de arbeidsmarkt (waarbij de werknemers niet corrigeren voor de diensten die ze door de werknemersbijdrage krijgen, de werknemers houden geen rekening met de toekomst).

Zie blaadjes

48. Vergelijk de last van directe en indirecte belastingen (grafiek + bespreking). Gebruik ook de term "equivalent variation".

Zie blaadjes W4 slide 29

Directe belasting wijzigt de relatieve prijzen niet. Enkel het inkomenseffect speelt hier, waardoor de overlast minder groot zal zijn dan bij de overeenkomstige indirecte belasting. Hier speelt immers zowel het inkomens- als substitutie-effect mee door een wijziging van de relatieve prijzen.

Equivalent variation komt overeen met de directe belasting die je kan invoeren om zo op hetzelfde nutsniveau te komen als de indirecte belasting. Het verschil tussen de equivalent variation en de opbrengst van de indirecte belasting, is de veroorzaakte overlast.

49. Wat is het verschil tussen gedeelde en samengevoegde belastingen? Is dit een deel van de btw en de personenbelasting voor de gewesten, of enkel een van de twee?

Middelen Gemeenschappen -> Een deel van de opbrengst van de personenbelasting en btw wordt door de federale overheid herverdeeld over de Gemeenschappen. Deze worden gedeelde belastingen genoemd.

Middelen gewesten: 1) gewestbelasting, 2) aanvullende belasting op PB (opcentiemen). Bij dit tweede wordt er een stuk van de PB-dotatie vervangen door opcentiemen. De federale overheid int evenveel en staat een korting toe die door de gewesten wordt ingevuld met een opcentiem. De gewesten krijgen deels een dotatie, deels een aanvullende belasting op PB en iets ertussen in.

50. Geef de interpretatie van een gegeven Inputefficiëntiescore en Outputefficiëntiescore.

Input: bv 0.75 -> 25% van de middelen is overbodig

Output: bv 0.75 -> dit land is 25% minder performant dan de best presterende landen

51. Wat is de Ramsay-rule?

De Ramsay-rule stelt dat het optimaal is de totale belasting over goederen te spreiden, zodat de procentuele daling van de vraag naar ieder goed, gelijk is. Zo wordt voor een gegeven belastingopbrengst de last geminimaliseerd.

52. De vraag naar fietspaden door individu A, B en C wordt respectievelijk gegeven door volgende vraagfuncties: $q = 12 - 2p$; $q = 18 - p$; $q = 8 - p/3$. De marginale kost van een extra fietspad bedraagt 21. Ga na welke hoeveelheid de individuen wensen, de hoogst gevraagde hoeveelheid zal worden voorzien door de overheid. Elk individu betaalt evenveel belasting en de belasting is op voorhand gekend. De individuen A, B en C dragen respectievelijk a , b en c bij per fietspad en $a + b + c = 21$.

1. Hoeveel fietspaden zal de overheid aanleggen?

$$A: q = 12 - 2p \rightarrow p = -1/2(q-12)$$

$$B: q = 18 - p \rightarrow p = -(q-18)$$

$$C: q = 8 - 1/3p \rightarrow P = -3(q-8)$$

Samuelsonregel publiek goed $\rightarrow$ alle prijsfuncties optellen en gelijkstellen aan 21

$$\rightarrow q = 6$$

2. Bereken de optimale belasting voor de individuen (waarde van a , b en c)

6 invullen als q in de individuele vraagfuncties, prijs hieruit afleiden

$$a=3, b=12, c=6$$

53. Welke term wordt gebruikt voor 'de aanwijzing van de belastingplichtigen en de vaststelling van de belastbare materie'? – zetting – heffing – ordonnancering

Heffing

54. Onder wiens bevoegdheid vallen de Inspecteurs van Financiën? - minister van begroting - minister van financiën - minister van openbaar ambt

Minister van begroting

55. Zet in de juiste volgorde: - ordonnancering - vereffening - betaling - vastlegging

Vastlegging $\rightarrow$ vereffening $\rightarrow$ ordonnancering $\rightarrow$ betaling

56. Gegeven: Het begrotingssaldo bedraagt -3,8% van bbp, de outputkloof is -1,4% van bbp en de elasticiteit van het tekort voor de conjunctuur is 0,5. Bereken dan het structurele saldo als je weet dat er geen eenmalige factoren zijn.

$$= -0.7\% \text{ van BBP}$$

57. Wat is Lindahl pricing en de Samuelsonregel. Wat is de link tussen beide?

Samuelsonregel stelt dat voor publieke goederen: $MSQ a + MSQ b = MTQ = Pa + b$ om een evenwicht te bereiken.

Lindahl pricing leidt tot een evenwicht wanneer alle mensen voor eenzelfde niveau van publiek goed kiezen. Hierbij betalen ze in functie van hun betalingsbereidheid (bv persoon 1 = $0.45 \cdot p$, persoon 2 = $0.55 \cdot p$). Hierbij is er voldaan aan de Samuelsonregel.

58. Hoe kan men schuldopbouw benaderen vanuit het standpunt van efficiëntieoverweging?

Uit efficiëntieoverwegingen wordt schuldfinanciering beter beschouwd, omdat dit tot meerdere toekomstige kleine belastingen leidt. -> vanuit formule van DWL veroorzaakt dit een kleinere overlast dan 1 grote belasting nu.

59. Hoe is de verdeling van personenbelasting, btw en accijnzen en vennootschapsbelasting in het totale bbp?

- Personenbelasting 26,8% bbp, btw en accijnzen 9%, vennootschapsbelasting 3% -

Personenbelasting 26,8% bbp, btw en accijnzen 3%, vennootschapsbelasting 9% - Personenbelasting 9% bbp, btw en accijnzen 26,8 %, vennootschapsbelasting 3%

60. Bespreek hoe de absolute offergelijkheid theorie omgaat met progressieve belastingen.

Bij absolute offergelijkheid is de belasting op verschillende inkomens zodanig dat de nutsdaling voor beide inkomens gelijk is. (teken 2 grafieken om aan te tonen ook). De belasting is dus verschillend voor de verschillende inkomens. Belastingen zullen stijgen naarmate het inkomen stijgt. De progressiviteit van de belasting wordt bepaald door inkomenselasticiteit van het marginaal nut. Als de absolute waarde van de inkomenselasticiteit:

> 1, dan is er een progressief systeem nodig.

= 1, dan is een proportioneel systeem ideaal.

<1, dan is een regressief systeem nodig.

Is het marginaal nut constant, dan leidt dit tot een lump sum belasting en is die gelijk voor de verschillende inkomens. (grafieken met 1 constante lijn als marginaal nut.)

61. Bespreek grafisch de afwenteling van een ad valorem belasting op de vraag met normale elasticiteit en een inelastisch aanbod.

Zie blaadjes

Bij een inelastisch aanbod, kan het aanbod niet 'weg'. Hierdoor wordt de volledige belasting op de vraag afgewenteld op het aanbod.

62. De rentelasten op de Belgische overheidsschuld bedragen momenteel ca. 4 % van het bbp, ca. 8 % van het bbp of ca. 12 % van het bbp? De rijksmiddelen bedragen momenteel ca. 40 mrd €, ca. 80 mrd € of ca. 140 mrd €? De middelen van de Vlaamse begroting voor 2010 voor 18 %, 52 % of 73 % uit eigen belastingen?

63. Bespreek de problematiek van de fiscale eenheid bij een progressieve inkomstenbelasting.

Fiscale eenheid = gezin of individu?

Wanneer het gezin als eenheid wordt gebruikt, leidt dit tot penaliserende van het huwelijk. Gezinnen kunnen zowel meer schaalvoordelen als meer kosten hebben.

Wanneer het individu als eenheid wordt gebruikt, leidt dit ertoe dat huishoudens met eenzelfde totaal inkomen verschillend belast worden.

64. Bespreek de posten 'overdrachten' in de diverse geledingen van de gemeentelijke begroting.

Onder de 'gewone dienst'

- gewone inkomsten: de overdrachtinkomsten zijn inkomsten waarvoor de Gemeente geen rechtstreekse tegenwaarde bezorgt. Het gaat hier om al de belastingen en retributies die door de bedrijven en de huishoudens betaald worden, alsook de dotatie die de hogere instanties uitdelen om de actieprogramma's van de Gemeente te steunen (het Gemeentefonds) of om verschillende activiteiten mogelijk te maken (bij voorbeeld, de lonen van het gesubsidieerde onderwijspersoneel);
- gewone uitgaven: de overdrachtuitgaven zijn bestemd voor verschillende gemeentelijke of intercommunale instellingen, zoals het OCMW, of de ziekenhuizen.

Onder de 'buitengewone dienst'

- buitengewone inkomsten: de overdrachtinkomsten bestaan uit dotaties die door de hogere instanties uitgedeeld worden
- buitengewone uitgaven: de overdrachtuitgaven dienen, bij voorbeeld, om een bedrijf zwaar materieel te helpen aankopen;

65. Leg uit aan de hand van een grafiek en binnen een partieel evenwichtskader hoe de overlast evolueert naarmate de belastingvoet toeneemt.

Zie blaadjes

66. Is schuldopbouw een goede of een slechte zaak in de visie van Ricardo/Barro?

Goede zaak bij onderbenutting productiefactoren. Het is een vestzak-broekzak operatie en verandert niets aan de globale welvaart, indien de schuld in binnenlandse handen zit. Is dit niet het geval, dan is er al weer een groter probleem.